

УДК 378.637.036:78

Л. В. Степанова

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕРМЕНЕВТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИКИ ТА ХОРЕОГРАФІЇ

У статті актуалізовано проблему герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії. Представлено аналіз наукової літератури й висвітлено основні положення науки герменевтики як методологічної основи дослідження й формування герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії. Визначено методико-педагогічні принципи формування герменевтичної компетентності, до якої входять знання з методології герменевтики в мистецтві та герменевтично-інтерпретаційні навички, вміння, а також досвід їх застосування.

Ключові слова: герменевтика, герменевтична компетентність, інтерпретація, герменевтичні уміння, майбутні викладачі музики і хореографії.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство потребує фахівців спроможних до самостійної орієнтації в життєвих ситуаціях, здатних компетентно та кваліфіковано виконувати свої обов'язки, а також ефективно вирішувати проблеми, що виникають під час фахової діяльності. Відповідно до рекомендацій Болонської групи реформа вищої освіти України спрямована на впровадження компетентнісно-результатного підходу у ВНЗ. Таким чином, освітні програми дисциплін повинні орієнтуватися на зростання якості підготовки фахівців на ґрунті створення технологій ефективного досягнення студентами компетентностей, відповідних професійній діяльності.

У національному освітньому глосарії компетентнісний підхід (Competence-based approach) трактується як підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей, та оголошується ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу, а за своєю сутністю визначається як студентоцентризований [5]. Компетентнісний підхід визначає спрямованість навчального процесу на підготовку компетентного фахівця спроможного до ефективного включення в життєвий простір суспільства; на сформованість у майбутнього фахівця загальних, інтегральних і професійних (фахових) компетентностей, необхідних для

взаємодії із соціумом та різноманітних комунікацій, а також результативного виконання своїх фахових компетенцій [4]

Одним із головних аспектів навчального процесу є робота з інформаційними ресурсами, пов'язаними з обігом інформації. Саме тому педагогами-науковцями актуалізуються питання оснащення майбутніх викладачів методами, прийомами й технологіями щодо пошуку, отримання, відбору, опрацювання, трансформації та викладу інформації. Не виключенням є і майбутні викладачі музики та хореографії. У процесі фахового навчання та педагогічної (асистентської) практики вони мають справу з особливим типом інформації – художньої. Отже, для здійснення ефективного навчання та педагогічної діяльності важливим є компетентність опрацювання творів різних видів мистецтва, їх розуміння й цілеспрямоване використання в подальшій фаховій педагогічній діяльності. Саме твір мистецтва ми розглядаємо як художній текст, що містить у собі художню інформацію викладену специфічною мовою того чи іншого виду мистецтва. Така мова не завжди є цілком зрозумілою для реципієнтів, тим більш, якщо останні мають небагатий досвід спілкування з будь-яким видом мистецтва. Тобто, така мова повинна бути декодована, ідентифікована, осягнута викладачем у навчально-виховальному аспекті, трансформована у вербальну мову та згодом викладена у вигляді педагогічної інтерпретації.

Наявні позиції свідчать про важливість формування в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів музики та хореографії такої інтегративної фахової якості, як герменевтична компетентність; у її основі полягає кваліфіковане опрацювання художніх текстів, що вимагає формування вмінь, навичок тлумачення й інтерпретації художньої інформації та досвід її використання.

Наша наукова концепція будується на розумінні того, що окрім теоретичних, методичних, виконавських знань і навичок у майбутніх викладачів музики та хореографії має бути сформована фахова художньо-герменевтична компетентність і відповідні до неї герменевтично-інтерпретаційні вміння.

Компетентний викладач музики та хореографії має володіти навиками пізнання, розуміння й тлумачення різноманітних смислових аспектів змісту художнього твору різних видів мистецтва, не тільки на інтелектуальному, але й на емоційному, експресивному, етичному та духовному рівнях, втілюючи у власному варіанті вербальної інтерпретації загальнолюдські цінності, норми й ідеали. Ці позиції видаються такими, що ґрунтуються на герменевтичних традиціях і походять від основних ідей герменевтики як учення про інтерпретацію.

Аналіз актуальних досліджень. Наукові засади герменевтики розроблено у працях філософів: В. Дільтея, Г.-Г. Гадамера, І. Канта, В. Гегеля, М. Хайдеггера, Ф. Шлейермахера та ін.

Сучасні педагоги-науковці в герменевтиці вбачають вагому складову педагогічного процесу. Обґрунтуванню необхідності застосування герменевтичного методу в педагогіці присвячено роботи В. Загвязінського, А. Закірова, В. Краєвського. Вчені розкривають методологічні основи педагогічної герменевтики, її стислий зв'язок із філософією та психологією. А. Закірова в монографії «Теоретичні основи педагогічної герменевтики» визначає її теоретичні основи, зокрема, принцип герменевтичного підходу до організації процесу навчання. Дослідження Ш. Амонашвілі, М. Нікандрова, М. Розова, В. Сластьоніна розкривають роль освіти й ціннісних орієнтації в герменевтиці.

Теорія та практика герменевтики в мистецькій освіті представлена в дослідженнях і наукових працях О. Олексюк, М. Ткач, Д. Лісуна [2], де вчені розглядають герменевтичне розуміння художнього твору як інноваційний ресурс модернізації вищої мистецької освіти, визначають структуру професійних герменевтичних умінь і розробляють модель формування зазначених умінь майбутнього музиканта-виконавця.

Питання інтерпретації художніх творів як педагогічну проблему порушено в працях О. Рудницької, Г. Падалки, С. Шипа, О. Щолокової. На думку О. Олексюк, А. Линенко та І. Левицької, інтерпретація художніх текстів вимагає від учителя особливих навичок і герменевтичних педагогічних умінь.

Таким чином, аналіз наукових досліджень засвідчує, що питання герменевтично-інтерпретаційної діяльності викладачів є сталою проблемою наукових розвідок, але поняття «герменевтична компетентність викладача музики та хореографії» ще не уточнена. При цьому, ідеться про магістрів, що навчаються за спеціальністю «Музика» або «Хореографія» і в подальшій діяльності отримують кваліфікацію викладача музичних/хореографічних дисциплін. З огляду на різноманітні виклики сучасності, необхідність уточнення поняття «герменевтична компетентність» у її відповідності до фахової підготовки майбутніх учителів музики та хореографії, важливим і актуальним стає осмислення методологічних основ розкриття сутності й формування зазначеного виду компетентності. Це й зумовило вибір теми статті.

Мета статті полягає у вивченні основних положень герменевтики як методологічної основи дослідження й формування герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії, виокремленні на цьому ґрунті загальних принципів дослідження та деяких герменевтичних навичок, що є базовими для відповідної фахової компетентності.

Виклад основного матеріалу. Як вказують джерела, герменевтика виникає ще в часи античності. Первинно грец. (hermeneutike) – витлумачення, обговорення тих смислів, які є прихованими, важкими для безпосереднього розуміння. Згодом герменевтика розуміється як мистецтво перекладу й пояснення стародавніх текстів, особливий метод

класичної науки про мову, що дозволяє тлумачити зразки давньої літератури [6]. Сьогодні герменевтика – це філософська дисципліна, теорія та практика інтерпретації, одна з методологій витлумачення смислу будь-яких текстів.

За часи свого існування герменевтика вирішує питання в різних галузях людської інтелектуальної діяльності. Традиційно ці питання пов'язані з осягненням істини, пошуком неявних сенсів будь-яких текстів – філософських, історичних, релігійних, наукових тощо. Але вектор нашої уваги спрямовано на дослідження шляху герменевтики в галузі педагогіки, мистецтва та мистецької освіти.

З певного погляду, досвід герменевтики може бути корисним для мистецької педагогіки. У сучасній науці існує думка, що герменевтика повинна стати світоглядною та методологічною основою педагогічного процесу. Такий підхід має досить вагомі підстави. У науковій літературі підкреслюється, що це філософське вчення, по-перше, висуває проблему, що слід вбачати в творі мистецтва (авторську особистість, або реальність історичної епохи, чи питання сучасної епохи, чи культурну традицію); по-друге, дає методологічний інструмент – вербальну інтерпретацію; по-третє, орієнтує на виявлення конкретно-історичного змісту культури й на цілісний, концептуально-філософський, неемпіричний підхід до твору. Неабияке значення при цьому відіграє той факт, що герменевтика від самого початку свого існування мала тісний зв'язок із педагогікою. Ще в часи античності афінські шкільні вчителі повинні були займатися, якщо не вченим поясненням, то, хоча б, простим тлумаченням, герменевтикою текстів (насамперед – текстів Гомера та Гесіода).

Тривалий час герменевтика визнається провідним методом пізнання істини, хоч і обмежується функцією тлумачення текстів. Але у XVII столітті виділяється новий підхід до пізнання істини – науковий, а провідним методом дослідження текстів визначається математичний метод. З того часу герменевтика визнається методом пізнання саме художніх текстів. У XVIII столітті філософи І. Кант і В. Гегель відокремлюють пізнання в галузі мистецтва від інших форм людської свідомості та формують понятійний апарат герменевтики мистецтва. Методологію герменевтичного пізнання мистецтва розробляє у XIX столітті Ф. Шлейєрмахер, а В. Дільтей у цей самий час засновує теорію «герменевтичної педагогіки». Педагогічні погляди мислителя ґрунтуються на його концепції розвитку особистості: «...внутрішнє життя людини має внутрішню цілеспрямованість і власну досконалість, які мають бути досягнуті у процесі освіти та виховання» [3, 176]. Філософ визначає освіту як вид «удосконалення душі», окреслює основні задачі педагогіки: «Основна задача виховання складається в піднесенні душі, а педагогіки – у формуванні телеологічної структури духовного життя, де не були б роз'єднані інтелект, почуття та воля» [там само]. Мета освіти, на думку філософа, полягає у створенні ідеальної людини, для якої

характерна «правильна взаємодія» інтелекту, волі, почуттів. Педагогічна концепція герменевтики ХХ століття викладена в працях Г.-Г. Гадамера та П. Рікьора. Ґрунтовним завданням педагогіки, на думку П. Рікьора, є «пробудження людини», виховання в суспільстві вільних і творчих людей. Для всіх людей існує єдиний шлях реалізації людського буття, саме тому, педагогіка має бути наукою про суспільне життя, яка вивчає умови реалізації існування людини [6].

Г.-Г. Гадамер визначає освіту як специфічний людський спосіб перетворення природних задатків і можливостей, розкриває історичний характер освіти та пов'язує його з терміном «культура». Процес «пізнання культури через мистецтво» викликає пильну увагу філософа [1, 142]. У своїх працях «Істина та метод», «Актуальність мистецтва» та ін. філософ надає мистецтву провідну роль і стверджує, що досвід мистецтва це є спосіб розкриття істини. Отже, проблема осягнення суб'єктом смислів художнього тексту займає чільне місце в його дослідженнях [там само].

Реалізація ідей філософів певною мірою здійснюється на сучасному етапі розвитку вищої освіти через методологію та технологію герменевтичного підходу. Останній ми розуміємо як дізнання мистецьких освітніх процесів крізь призму основних положень герменевтики. Отже, чільне місце в герменевтичному підході займає проблема розуміння смислів тексту (затемнених або втрачених, таких що приховані за очевидними смислами), виявлення контекстуальних значень (скритих за буквальними значеннями тексту та його елементів). Багатопланова й багатогранна категорія розуміння доволі широко використовується в педагогічних працях і трактується як здібність досягати смислу та значення чого-небудь і одержаний завдяки цьому результат. Шлях до розуміння потребує специфічного методичного інструментарію, у якості останнього герменевтика використовує як ірраціональні, з опорою на відчуття та інтуїтивне осяяння, так і раціонально-логічні методи. На ґрунті концептуального аналізу поняття «герменевтичний підхід» ми приймаємо наступне визначення: герменевтичний підхід – це шлях до розуміння поєднаного зі сприйняттям, де смисли та значення художнього тексту визначаються в процесі інтерпретуючої діяльності людини, спрямованої на осягнення буття через рефлексивне осмислення емоційно-духовного досвіду людства.

Категорія розуміння має для педагогіки фундаментальне значення, оскільки висвітлює інтереси всіх учасників педагогічного процесу. Розуміння розкривається під час інтерпретації змісту, значень і смислів тексту. Інакше кажучи, інтерпретація – це виявлене розуміння смислів і значень тексту (у тому числі й художнього тексту).

Для мистецької педагогіки проблема розуміння й інтерпретації – найважливіші складові процесу навчання, які в контексті навчальної діяльності виступають насамперед як проникнення до сутності того чи іншого явища. Цілком зрозуміло, що компетентний викладач музики, так як і викладач хореографії та будь-яких мистецьких дисциплін повинен

мати певний досвід розумового та чуттєвого осягнення творів мистецтва й досконало володіти технікою їх тлумачення, тобто навичками вербальної інтерпретації їх значень і смислів.

Вербальна інтерпретація смислів художнього тексту з боку викладача музики чи хореографії допомагає студентам яскравіше уявити художній образ твору, зрозуміти специфіку мистецтва, сприяє розвитку почуття прекрасного, посиленню морального, естетичного та емоційного впливу мистецтва, прищеплює навички сприйняття, що поєднується з розумінням. Студенти, у свою чергу, виконуючи певні завдання з герменевтичного пошуку смислів наданих художніх текстів та їх інтерпретації, досягають більш глибокого усвідомлення форми та змісту художнього твору. Центром уваги герменевтичного пошуку смислів і вербальної їх інтерпретації є художній текст.

Текст – одне з базових понять герменевтики. Під текстом у герменевтиці виступає будь-який об'єкт, що є творінням людського духу й має мовно-знакову природу [3]. Розуміючи твори мистецтва як знаки-символи, що у специфічній знаковій формі містять у собі інформацію, герменевтика звертається до деяких положень семіотики, зокрема, до таких понять, як знак, код, текст, мова та ін. Із семіотичної точки зору, текстом (від лат. *tekstus* – структура, зв'язне викладення) називають будь-яку знакову систему, що є, або здатна бути носієм смислової інформації та має мовну природу. Знак у семіотиці розуміється як мінімальна одиниця тексту. Для нас важливо, що не всякий знак обов'язково є вербально-мовним, але будь-який знак принципово може бути викладено в мовній формі. Мова виступає як певний засіб аналізу тексту – предметної основи герменевтичної методології. З певної точки зору, будь-який знак може бути виражено за допомогою іншого знаку, усередині якого він розкривається більш чи менш повно [6]. У семіотиці герменевтична діяльність виступає передусім як процес декодування, розшифрування знаків. Таким чином, однією з найважливіших характеристик тексту є його знакова природа, знаки пов'язані поміж собою певними відносинами, структура знаків виявляється в зовнішній формі та сприймається людиною за допомогою органів сприйняття. Це положення герменевтики, на нашу думку, вказує на гносеологічний аспект процесу декодування, розшифрування знаків. Тобто, ми маємо нагоду визначити *гносеологічний принцип* дослідження поняття «герменевтична компетентність». Герменевтичним умінням тут стає *уміння декодувати та розшифрувати знаки художнього тексту в будь-якому виді мистецтва*.

Смисл та значення – центральні поняття герменевтики. Будь-який художній текст має велику множинність смислів, де один смисл – прямий, первинний, буквальний – означає одночасно й другий смисл – непрямий, вторинний, іншомовний, який може бути осягнений лише через перший [6, 43]. Таким чином, процес осягнення прихованих смислів потребує певної праці (як інтелектуальної, так і духовної), герменевтична інтерпретація і є

праця свідомості, яка відбувається під час розшифрування смислу, що приховується за очевидним смислом. До того ж, у тексті можуть бути смисли затемнені, неясні, або втрачені. Тобто, для тлумача власне текст містить у собі численність смислів, і саме інтерпретація художнього тексту виявляє іманентно присутні в тексті смисли. Розуміння студентами специфіки пізнання смислу та значень художніх текстів, наявність навичок їх пошуку, є базовими для фахової компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії.

Найважливішою метою герменевтичної діяльності є виявлення та пояснення використаних у художньому тексті певних художніх прийомів і засобів виразності в їх значенні й застосуванні, причому лише настільки, наскільки вони пов'язані з розумінням смислів даного художнього твору. У педагогічних дослідженнях і практиці нерідко використовують поняття «цінності», «ціннісні орієнтації». Отже, майбутній викладач мистецьких дисциплін повинен знати й уміти оперувати аксіологічними поняттями. На нашу думку, одним із компонентів феномену герменевтичної компетентності майбутнього викладача музики та хореографії є сформованість ціннісних орієнтацій і розвиненість ціннісного ставлення до світу мистецтва та взагалі до буття. Отже, формування герменевтичної компетентності майбутнього викладача музики та хореографії має відповідати *аксіологічному принципові*. Актуальним герменевтичним умінням, що зумовлено категоріями смисл і значення є *уміння комплексного (логічно-емоційного) опрацювання контексту художнього твору*.

На наш погляд, необхідність герменевтичної діяльності пов'язана з тим, що будь-яке прочитання тексту, тим більш таке, що має спрямованість до питання «з якою метою» написано текст, завжди здійснюється всередині того чи іншого суспільства, тій чи іншій культурній традиції, того чи іншого плину живої думки, які мають свої передумови й висувають власні вимоги. Таким чином, сама герменевтична діяльність виявляє глибокий задум – подолати культурну дистанцію, відстань, що віддаляє читача від стороннього для нього тексту, й таким чином включити смисл цього тексту в межі розуміння реципієнта. Отже, визначення нами *історичного принципу* зумовлено наявністю в тексті тієї чи іншої культурної традиції, яка створює у того, хто сприймає, деякі очікування, що збуджуються чи розсіюються за бажанням митця. У науковій літературі стверджується, що культурна традиція оперує знаками-символами, які можуть бути властиві не тільки якійсь одній культурі, а мають більш універсальний характер, а втім, можуть мати загальнодоступні значення, саме тому, певні значення та смисли можуть бути розкодовані тільки за наявності певного тезаурусу та ерудиції в галузі мистецтва та історії культур.

Застосування історичного принципу ми зв'язуємо з формуванням уміння *вести культурний діалог (прямий та опосередкований, явний та прихований, обґрунтований та інтуїтивний)*.

Але, ми вважаємо, що інтерпретація не може ґрунтуватися тільки на знаннях і досвіді, оскільки деякі смисли художнього тексту можуть бути збагнені інтуїтивно чи несвідомо, завдяки особливій здібності людини до співчуття та емпатії. Цілком слушно, що для пізнання несвідомого потрібні особливі методи. Вслід за Дільтеєм, ми визначаємо, що такими є, насамперед, «вчуття й симпатійне проникнення» до внутрішнього світу іншого [3]. Наявна позиція відсилає нас до специфічного психологічного прийому – вживання в художній текст та рефлексорне осягнення своїх почуттів. Таким чином, особливого значення набуває внутрішній світ особистості інтерпретатора, його суб'єктивне бачення сутності об'єкта інтерпретації. Згідно із цими ідеями, особистість, що інтерпретує, для найповнішого осягнення й передачі смислу об'єкта інтерпретації, у процесі розуміння має спиратися на особистісний життєвий досвід, на основі «вчуття та емпатійного співпереживання» досягаючи тотожності власних думок, емоцій, почуттів із думками, емоціями, почуттями, що втілені в художньому творі.

Принцип опори на власний художній і життєвий досвід стає одним із ключових принципів формування герменевтичної компетентності. З ним зв'язані *вміння рефлексії ставлення та почуттів до художнього образу, тексту й контексту творів на основі зіставлення художнього та реального, уміння їх взаємотрансформацій та екстраполяцій*.

Отже, компетентний викладач музики та хореографії як інтерпретатор з фаховою підготовкою у власному варіанті інтерпретації художнього тексту має втілити найвищі цінності людства через особистісне їх чуттєве сприйняття й глибинне розуміння. А це передбачає наявність навичок герменевтичної діяльності. Саме з цих позицій ми визначаємо герменевтичні навички як атрибути герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії, які за різновидом дій створюють компонентну модель герменевтичної компетентності, яку ми презентуємо у наступних статтях.

Висновки. Отже, нами були розглянуті ґрунтовні положення герменевтики та виявлені такі, що мають методологічне значення для нашого подальшого дослідження поняття «герменевтична компетентність майбутніх викладачів музики та хореографії». Виявлено категорії герменевтики, що мають значення в мистецькій педагогіці – розуміння, інтерпретація і стають регуляторами як вибору дослідницьких принципів так і відповідних герменевтичних умінь. Вивчені основні поняття герменевтики – текст, знак, смисл та значення, мова, культурна традиція, які зумовлюють необхідність застосування таких принципів формування герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії: гносеологічний; аксіологічний; історичний; принцип опори на власний досвід.

Герменевтична діяльність як процес формування герменевтичної компетенції майбутніх викладачів музики та хореографії, що ґрунтується на визначених принципах, зумовлює формування таких герменевтичних умінь: *уміння декодувати та розшифрувати знаки художнього тексту в*

будь-якому виді мистецтва; комплексного (логічно-емоційного) опрацювання контексту художнього твору; вести культурний діалог (прямий та опосередкований, явний та прихований, обґрунтований та інтуїтивний); уміння рефлексії ставлення та почуттів до художнього образу, тексту й контексту творів на основі зіставлення художнього та реального, уміння їх взаємотрансформацій та екстраполяцій.

Методологічною основою для формування герменевтичної компетентності, до якої входять зазначені вміння, є основні положення науки герменевтики та такі її поняття, як інтерпретація, розуміння, емпатія, вчуття, культурна традиція, текст, смисл, значення, мова. Сформованість герменевтичної компетентності є ґрунтовною й визначальною характеристикою професійної компетентності майбутніх викладачів музики і хореографії.

Таким чином, формування герменевтичних умінь майбутнього викладача музики та хореографії постає як важливе завдання сучасної педагогіки вищої школи, з яким пов'язані перспективні напрями подальших наукових розвідок проблеми, вирішення актуальних питань з оснащення майбутніх викладачів музики та хореографії інструментальним арсеналом герменевтичної інтерпретації смислів художніх творів, розробка педагогічних технологій цього процесу, обґрунтування специфічних методів формування герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гадамер Г. Истина и метод; основы философской герменевтики / Ганс-Георг Гадамер. – Москва : Прогресс, 1998. – 700 с.
2. Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті: колект. монографія / О. М. Олексюк, М. М. Ткач, Д. В. Лісун. – Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 164 с.
3. Дільтей В. Герменевтика и теория литературы / Вильгельм Дильтей., 2001. – 531 с.
4. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
5. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. с. 100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://erasmusplus.org.ua/.../3-materialy-natsionalnoi-koma>.
6. Рикер П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике / Пер. с фр. И .С. Вдовиной. / Поль Рикьор. – Москва : Академический Проект, 2008. – 695 с.
7. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посібник / Оксана Петрівна Рудницька. – К., 2002. – 270 с.
8. Шип С. Герменевтика произведений искусства и актуальные задачи украинской художественной педагогики // Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття : матер. Міжнарод. наук.-пркт. конф., 16-17 жовт. 2014 р. – Київ : Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 87–95.
9. Щолокова О. П. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя / Ольга Пилипівна Щолокова. – Київ, 1996. – 172 с.

РЕЗЮМЕ

Степанова Л. В. Методологические основы исследования герменевтической компетентности будущих преподавателей музыки и хореографии.

В статье актуализируется проблема герменевтической компетенции будущих преподавателей музыки и хореографии. Представлен анализ научной литературы и освещены основные положения науки герменевтики как методологической основы исследований проблемы формирования герменевтической компетентности будущих преподавателей музыки и хореографии. На основе методологии обозначены педагогические принципы формирования герменевтических знаний, навыков и умений: гносеологический; аксеологический; исторический; принцип опоры на личный опыт. Конкретизированы роль и место герменевтической деятельности в педагогическом процессе, выявлена её специфика. Определено значение и виды герменевтических умений в педагогической практике преподавателей музыки и хореографии, соответствующие методологическим направлениям и обоснованным принципам: умения декодировать и расшифровать знаки художественного текста в любом виде искусства; комплексной (логико-эмоциональной) обработки контекста художественного произведения; умения вести культурный диалог (прямой и опосредованный, явный и скрытый, обоснованный и интуитивный); умение рефлексии отношения и личных чувств к художественному образу, тексту и контексту произведений на основе сопоставления художественного и реального; умение их взаимотрансформации и экстраполяции.

Методологической основой для формирования герменевтической компетентности, в которую входят указанные умения, являются положения науки герменевтики и такие ее понятия как: интерпретация, понимание, эмпатия, вчувствование, культурная традиция, текст, смысл, значение, речь, язык. Сформированность герменевтической компетентности является основательной и определяющей характеристикой профессиональной компетентности будущих преподавателей музыки и хореографии.

Ключевые слова: герменевтика, герменевтическая компетентность, интерпретация, герменевтические умения, будущие преподаватели музыки и хореографии.

SUMMARY

Stepanova L. V. Methodological foundations of the future music and choreography teachers' hermeneutic competence research.

The article actualizes the problem of the hermeneutic competence of the future music and choreography teachers. It presents an analysis of the research literature and highlights the main provisions of the science of hermeneutics as a methodological basis of research of the problems of the future music and choreography teachers' hermeneutic competence formation. Based on the methodology the following pedagogical principles of hermeneutic knowledge, skills and abilities formation are indicated: epistemological; axiological; historical; the principle of reliance on personal experience. The role and place of the hermeneutic activities in the pedagogical process is highlighted, its specificity is identified. The meaning and types of hermeneutic skills in teaching practice of the music and choreography teachers, related methodological directions and reasonable principles are defined: the ability to decode and decipher the signs of a literary text in any art form; the ability of complex (logical-emotional) processing of the context of the artwork; the ability to conduct cultural dialogue (direct and indirect, explicit and implicit, reasoned and intuitive); the ability of reflection of the attitudes and personal feelings in the artistic way, the text and context of the works on the basis of a comparison of fiction and the real; the ability of intertransformation and extrapolation.

The methodological basis for the formation of hermeneutic competence, which includes these skills, are the positions of the science of hermeneutics and such concepts as interpretation, understanding, empathy, cultural tradition, text, meaning, speech, language. The formation of hermeneutic competence is a substantial and defining characteristic of professional competence of the future music and choreography teachers.

Key words: hermeneutics, hermeneutic competence, interpretation, hermeneutic skills, future music and choreography teachers.